

ผลประโยชน์ของกลุ่มทุนกับความปลอดภัยสาธารณะ  
Interests of capital groups and public safety

เฉลิมพล ศรีหงษ์\*

Chalernpol Srihong

chalernpol9944@gmail.com

เดช อุณหจิรังรักษ์\*\*

Dej Unhajirangrak

dej2498@yahoo.com

Received: 18/02/63 Revised: 12/03/63 Accepted: 12/03/63

บทคัดย่อ

คณะกรรมการวัตถุอันตรายมีมติเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562 ให้แบนสารเคมีอันตรายที่ใช้ในการเกษตร 3 สาร ได้แก่ พาราควอต ไกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2562 ต่อมาหลังจากนั้นประมาณ 1 เดือนคณะกรรมการวัตถุอันตรายชุดใหม่มีมติเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 ให้ยี่ดระยะเวลาการแบนพาราควอตและคลอร์ไพริฟอส ออกไปจากเดิมเป็นวันที่ 1 มิถุนายน 2563 ส่วนไกลโฟเซตให้ยกเลิกการแบน โดยเปลี่ยนเป็นใช้มาตรการจำกัดการใช้ตามมติคณะกรรมการวัตถุอันตรายเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2561 มติคณะกรรมการวัตถุอันตรายชุดใหม่นั้น ทำให้เกิดประเด็นวาระระหว่างผลประโยชน์ของกลุ่มทุนกับความปลอดภัยสาธารณะ อะไรมีความสำคัญมากกว่ากันในการตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะ

คำสำคัญ : ผลประโยชน์ กลุ่มทุน ความปลอดภัยสาธารณะ

---

\* รองศาสตราจารย์ นักวิชาการอิสระ

\*\* อาจารย์ นักวิชาการอิสระ

## Abstract

The ban on three hazardous chemicals used in agriculture, i.e. paraquat, glyphosate and chlorpyrifos, effective on December 1, 2019, was approved on October 22, 2019 by the National Hazardous Substances Committee. About a month later, on November 27, 2019, the new National Hazardous Substances Committee agreed to postpone the ban on paraquat and chlorpyrifos until June 1, 2020, and to lift the prohibition on glyphosate. For glyphosate, the committee re-adopted the previous resolution of May 23, 2018 to limit its use instead of banning it. The new committee's resolution raises the issue that what is more important between the interests of capital groups and public safety when making public policy decisions.

**Keywords:** interests, capital groups, public safety

## บทนำ

ไทยรัฐออนไลน์ฉบับวันที่ 1 มกราคม 2563 (<https://thairath.co.th>) ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย 3 สาร คือ พาราควอต (ชื่อการค้า “กรัมม็อกโซน”) ไกลโฟเซต (ชื่อการค้า “ราวด์อัฟ”) และคลอร์ไพริฟอส ว่าเกษตรกรไทยคุ้นเคยมากกว่าครึ่ง ศตวรรษ ทว่าในปัจจุบันนี้กว่า 50 ประเทศทั่วโลกตระหนักถึงภัยร้ายและได้ยกเลิกใช้ไปแล้ว ประเทศไทยเองก็มีความพยายามมาหลายปีที่จะยกเลิก แต่ยังไม่สำเร็จ หน่วยงานหลักๆ ที่ออกมารณรงค์ให้คนไทยเลิกใช้สารเคมีอันตราย 3 สารนี้ คือ กระทรวง

สาธารณสุข มูลนิธิชีวิตวิถี (ไบโอไทย) และเครือข่ายสนับสนุนการแบนสารพิษที่มีอันตรายร้ายแรง 686 องค์กร เป็นต้น โดยมีการอ้างอิงงานวิจัยจากต่างประเทศที่ชี้ให้เห็นถึงพิษภัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ใช้โดยตรง ไปจนถึงการตกค้างของสารพิษในดินในน้ำและผลผลิตที่จะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค

ในขณะเดียวกัน ก็มีฝ่ายที่คัดค้านการแบนสารเคมีอันตราย 3 สารนี้อย่างแข็งขันเช่นกัน อาทิ สมาพันธ์เกษตรกรปลอดภัย กลุ่มเกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจ 6 ชนิด เครือข่ายอาสาสมัครแม่กลอง เป็นต้น ออกมาให้ข้อมูลโต้แย้งว่าการแบนสารเคมีอันตราย 3 สารดังกล่าว จะทำให้เกษตรกรเดือดร้อนมากและจะเสียหายเป็นหมื่นล้านบาท รวมทั้งอ้างว่า จะมีผู้ได้ประโยชน์จากสารทดแทนสารเคมีอันตราย 3 สารดังกล่าวที่จะถูกยกเลิกการใช้

ข้อมูลสองด้านที่ขัดแย้งแตกต่างกันคนละขั้ว หลังไหลออกสู่การรับรู้ของสาธารณชนผ่านทางสื่อต่างๆ สร้างความสับสนให้กับสังคมไม่น้อย เกิดความไม่แน่ใจว่าอะไร คือ “ความจริง” (truth) อะไรคือ “การบิดเบือน” (distortion) และอะไรสำคัญกว่ากันระหว่างผลประโยชน์(เงิน)ของกลุ่มทุนกับความปลอดภัยและสุขภาพของเกษตรกรและประชาชนผู้บริโภค รัฐบาลจะตัดสินใจกำหนดนโยบายด้านสารเคมีอันตรายทั้งสามสารดังกล่าวอย่างไร

บทความนี้ต้องการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจมิติของ “การกำหนดนโยบายสาธารณะ” (public policy formulation) โดยจำกัดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะกรณีการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสารเคมีอันตรายที่ใช้ในการเกษตร 3 สาร ได้แก่ พาราควอต (ชื่อการค้า “กรัมม็อกโซน”) ไกลโฟเซต (ชื่อการค้า “ราวด์อัฟ”) และคลอร์ไพริฟอส เท่านั้น และจะเน้นศึกษาเหตุการณ์ในช่วงเวลาตั้งแต่รัฐบาลชุดปัจจุบันเข้าบริหารราชการแผ่นดิน คือนับตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม 2562 ซึ่งเป็นวันที่พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา จนถึงเดือน

มกราคม 2563 เท่านั้น (เนื่องจากผู้เขียนคาดว่าจะส่งต้นฉบับบทความนี้เผยแพร่ในวารสารวิชาการประมาณต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2563)

### ตัวต้นเหตุของปัญหา

ก่อนอื่น เรามาทำความรู้จักตัวต้นเหตุของปัญหาคือสารเคมีอันตราย 3 สารนี้กันก่อนว่าคืออะไร เริ่มจาก พาราควอต (Paraquat) เป็นสารเคมีกำจัดวัชพืชหรือยาฆ่าหญ้า ออกฤทธิ์เร็วทำให้วัชพืชแห้งเหี่ยวและตายภายใน 1-2 ชั่วโมง มีผลงานวิจัยที่พบว่าพาราควอตสามารถเข้าสู่สมองและมีฤทธิ์ทำลายสมอง เพิ่มโอกาสเสี่ยงเป็นโรคพาร์กินสัน รวมทั้งส่งผลต่อเด็กและหญิงตั้งครรภ์ โกลโฟเซต (Glyphosate) เป็นสารเคมีกำจัดวัชพืชซึ่งสถาบันวิจัยมะเร็งนานาชาติภายใต้องค์การอนามัยโลกได้เผยแพร่รายงานในปี พ.ศ. 2558 กำหนดให้ไกลโฟเซตเป็น "สารที่น่าจะก่อมะเร็ง" ในมนุษย์ เนื่องจากมีหลักฐานว่าก่อมะเร็งในสัตว์ทดลอง และมีหลักฐานว่าก่อให้เกิดความผิดปกติของสารพันธุกรรม และมีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคลหุหลายชนิด เช่น เบาหวาน โรคอ้วน อัลไซเมอร์ เป็นต้น ส่วนคลอร์ไพริฟอส (Chlorpyrifos) เป็นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งมีงานวิจัยพบว่า สารเคมีชนิดนี้ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก ส่งผลต่อการทำงานของต่อมไทรอยด์ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มอัตราการเป็นมะเร็งลำไส้ได้ (<https://www.tnnthailand.com/content/18641>)

อย่างไรก็ตาม หากจะถามว่าอะไรคือปัญหาหรือปัญหาคืออะไร กลับพบว่ามิชุดข้อมูลและชุดความคิดที่แตกต่างขัดแย้งกันแบ่งขั้วออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่เห็นว่าสารเคมีอันตราย 3 สารนี้ ก่อให้เกิดปัญหาอย่างร้ายแรงต่อความปลอดภัยและสุขภาพของเกษตรกรและประชาชนผู้บริโภค เช่น กระทรวงสาธารณสุข มูลนิธิชีววิถี (ไบโอไทย) และเครือข่ายสนับสนุนการแบนสารพิษที่มีอันตรายร้ายแรง 686 องค์กร เป็นต้น ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าสารเคมีอันตราย 3 สารนี้ มีประโยชน์ต่อการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช อีกทั้งมีราคาถูก ส่งผลให้ต้นทุนการทำเกษตรกรรมต่ำ เช่น สมาพันธ์เกษตรกรปลอดภัย กลุ่ม

เกษตรปลูกพืชเศรษฐกิจ 6 ชนิด เครือข่ายอาสาคนรักแม่กลอง เป็นต้น จึงทำให้ยากที่จะหาข้อสรุปซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายได้ว่า “ปัญหาคืออะไร”

**เมื่อมีคนในสังคมเดือดร้อน และรัฐบาลคิดจะแก้ไข คำถามแรกคือ “ปัญหาคืออะไร”**

ปัญหาของการจะสรุปเกี่ยวกับเหตุการณ์หนึ่งๆ ในสังคมว่า “ปัญหาคืออะไร” เป็นเรื่องซับซ้อน สอดคล้องกับคำอธิบายของ Charles O. Jones (1984, p. 34) ศาสตราจารย์ด้านรัฐศาสตร์ ซึ่งได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับ “ปัญหา” อันเป็นที่มาของ “กระบวนการนโยบายสาธารณะ” (public policy process) ว่า เหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมจะถูกแปลความหมายแตกต่างกัน โดยบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และ Jones ยังสนับสนุนความเห็นของนักวิชาการอีกสองท่าน คือ Raymond A. Bauer และ Kenneth A. Gergen (as cited in Jones, 1984, pp. 38, 41) ซึ่งมีความเห็นเกี่ยวกับ “ปัญหา” ดังนี้

1) ปัญหาต่างๆ ที่ประชาชนประสบนั้น มีลักษณะไม่เป็นเอกภาพ ไม่ว่าจะในแง่ของความรู้ความเข้าใจของประชาชน หรือความสนใจ หรือค่านิยมของประชาชนที่มีต่อปัญหานั้นๆ

2) ในกระบวนการนโยบายนั้น มิมีติของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งหมายความว่าองค์ประกอบต่างๆ ของปัญหาในกระบวนการนโยบาย จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ทั้งนี้ Jones ได้อธิบายเพิ่มเติมความเห็นของ Bauer และ Gergen ว่า ปัญหาของหลายๆ คน อาจเป็นผลประโยชน์ของคนอื่นๆ ปัญหาที่เกิดจากเหตุการณ์ต่างๆ จะมีผลกระทบต่อประชาชนในลักษณะที่แตกต่างกัน และไม่ใช่ว่าปัญหาต่างๆ จะกลายมาเป็น

ประเด็นปัญหาสาธารณะที่ได้รับการสนองตอบโดยรัฐบาลเสมอไป เรื่องที่มักจะถูกอ้างว่าเป็นปัญหาสาธารณะนั้น แท้แล้วก็คือการเรียกร้องที่ขัดแย้งแตกต่างกัน เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการที่มีความแตกต่างกันนั่นเอง และปัญหายิ่งเพิ่มความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากความต้องการ การเรียกร้อง ความขัดแย้ง และการเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ หากพิจารณาจากข้อสันนิษฐานของ Jones (1984, p. 20) ที่ว่า นโยบายสาธารณะเหมือนกับการเมือง คือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับ “ใครได้อะไร เมื่อไหร่ อย่างไร” (public policy, like politics, concerns “who gets what, when, how”) ก็ยิ่งทำให้น่าเป็นห่วงว่า ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจกำหนดนโยบายว่าจะทำอะไร เมื่อไหร่ อย่างไร นั้น เขา (หรือพวกเขา) จะนิยามปัญหาว่าอะไร จะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกไว้ในบรรดาปัญหาต่างๆ ทั้งหมดในสังคมนั้น ปัญหาใดจะถือว่าเป็นปัญหาสาธารณะที่มีความสำคัญมากกว่าปัญหาอื่นๆ ปัญหาของกลุ่มใดสำคัญกว่าปัญหาของกลุ่มอื่นๆ ซึ่งรัฐบาลจะต้องสนองตอบต่อปัญหานั้นๆ ก่อน โดยนำเข้าสู่วาระการพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ ต่อไป ซึ่งก็อาจจะเกิดปัญหาต่อเนื่องตามมาอีกว่าแนวทางแก้ไขปัญหานั้นๆ อาจมีมากกว่าหนึ่งแนวทาง โดยที่แต่ละแนวทางมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของทรัพยากรที่ต้องใช้ พื้นที่เป้าหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติแตกต่างกัน ประชากรเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติแตกต่างกัน ผลประโยชน์และผลกระทบเชิงลบที่อาจจะเกิดขึ้นกับกลุ่มต่างๆ แตกต่างกันไป ฯลฯ รัฐบาลและ/หรือหน่วยงานภาครัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะตัดสินใจเลือกแนวทางใด ก็ไม่พื้นที่จะมีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่คัดค้าน

## บทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 61 ความว่า “รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค” และมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 73 ความว่า “รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้ และพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด”

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่ารัฐไทยถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกในอันที่จะช่วยให้การประกอบเกษตรกรรมมีความปลอดภัยต่อเกษตรกร และผลผลิตมีความปลอดภัยต่อประชาชนผู้บริโภค

### ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยที่รัฐจัดทำขึ้นตามมาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, หน้า 8)

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติฯ ในส่วนที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องการใช้สารเคมีในการเกษตร ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งได้กำหนดเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตรไว้ในประเด็นที่ 4.1.2 และ ประเด็นที่ 4.1.5 ดังนี้

ประเด็นที่ 4.1.2 เกษตรปลอดภัย ได้กำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจนว่าเพื่อมุ่งสู่การเลิกใช้สารเคมีในการเกษตร โดยมีข้อความดังนี้ “สร้างความตระหนักแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภคทั่วโลกในเรื่องความสำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการความปลอดภัยของอาหาร ภูมิใจและวางกรอบให้เกษตรกรและผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และเข้าสู่ระบบมาตรฐานการจัดการคุณภาพทางการเกษตรที่ได้รับการรับรองจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งให้ความรู้เกษตรกรด้านกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากลเพื่อมุ่งสู่การเลิกใช้สารเคมีในภาคเกษตร การเพิ่มพื้นที่และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ในระยะต่อไป โดยส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรในการทำเกษตรปลอดภัย และเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนสนับสนุนกลไกทางการตลาดแก่เกษตรกรที่ต้องการทำการเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบการตรวจรับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย รวมถึงระบบตรวจสอบย้อนกลับ สำหรับการตรวจสอบที่มาของสินค้าในทุกขั้นตอนให้เป็นไปตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ” (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, หน้า 23)



ส่วนประเด็นที่ 4.1.5 เกษตรอัจฉริยะ มีข้อความบางตอนเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตร ดังนี้ “... มีการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม... การปรับเปลี่ยนการทำเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม... ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร ...” (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, หน้า 24-25)

### คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ชุดปัจจุบัน

จากการศึกษารายละเอียดในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 นั้น มีนโยบายหลัก 12 ด้าน และนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง พบว่า มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้ยาปราบศัตรูพืชและสารเคมีหรือปุ๋ยเคมีในการเกษตร ดังนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562)

**นโยบายหลัก ด้านที่ 5 ข้อ 5.3.4 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร** มีข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับการใช้ยาปราบศัตรูพืช ความว่า “... เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร โดยใช้ประโยชน์จากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ การลด ละ เลิกใช้ยาปราบศัตรูพืชโดยเร็ว โดยต้องจัดหาสารทดแทนที่มีประสิทธิภาพเพียงพอและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร ...”

**นโยบายเร่งด่วน เรื่องที่ 4 การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม** มีข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตร ความว่า “... ควบคุมมาตรฐานการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีในการเกษตรเพื่อนำไปสู่การลด ละ เลิกการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี โดยจัดหาสิ่งทดแทนที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร ...”

สรุปได้ว่า ทั้งนโยบายหลักและนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า รัฐบาลมีนโยบายลด ละ เลิกการใช้ยาปราบศัตรูพืชและสารเคมีหรือปุ๋ยเคมีในการเกษตร โดยต้องจัดหาสิ่งทดแทนที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร ซึ่งในส่วนของ “สิ่งทดแทน” นั้น น่าจะตีความอย่างกว้างๆ ได้ว่า อาจจะเป็นสารและ/หรือวิธีการอะไรก็ตาม ที่ต้องไม่ใช่สารเคมี เพราะถ้าหาก “สิ่งทดแทน” เป็นสารเคมี ก็จะกลายเป็นว่าใช้ “สารเคมีชนิดอื่น” ทดแทน “สารเคมีชนิดเดิม” ซึ่งก็จะไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ชัดเจนว่า “การลด ละ เลิกการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี” ในการเกษตร

### ความสอดคล้องระหว่างรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายรัฐบาลชุดปัจจุบัน

โดยภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าทั้งรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีความสอดคล้องกันในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตร กล่าวคือ รัฐมีความตระหนักถึงอันตรายของสารเคมีที่เกษตรกรนำมาใช้ในการเกษตร และมีเจตนารมณ์ที่จะให้เลิกใช้สารเคมีในการเกษตร โดยเปลี่ยนไปใช้สิ่งทดแทนอื่นและ/หรือวิธีการอื่นที่มีประสิทธิภาพและไม่มีอันตรายต่อสุขภาพ เพื่อความปลอดภัยต่อเกษตรกรและประชาชนผู้บริโภค

#### “ตัวแสดง” สำคัญของการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสารเคมีอันตราย

“ตัวแสดง” สำคัญของการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสารเคมีอันตราย ก็คือ คณะกรรมการวัตถุอันตราย ซึ่งมีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย ดังนี้

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 6 กำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการวัตถุอันตราย ประกอบด้วยปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานกรรมการ กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 11 คน จำแนกเป็นตำแหน่งระดับอธิบดี 6 ตำแหน่ง ระดับเลขาธิการ 4 ตำแหน่ง ผู้แทนหน่วยงานของรัฐ 1 หน่วยงาน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 7 คน โดยมีอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

ต่อมา พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และใช้ข้อความใหม่แทน โดยมีสาระสำคัญคือยังคงกำหนดให้ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นประธานกรรมการเหมือนเดิม แต่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโครงสร้างของคณะกรรมการวัตถุอันตรายในส่วนของกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 17 คน จำแนกเป็นตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ 1 ตำแหน่ง ระดับอธิบดี 10 ตำแหน่ง ระดับเลขาธิการ 3 ตำแหน่ง ผู้แทนหน่วยงานของรัฐ 3 หน่วยงาน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน โดยมีอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

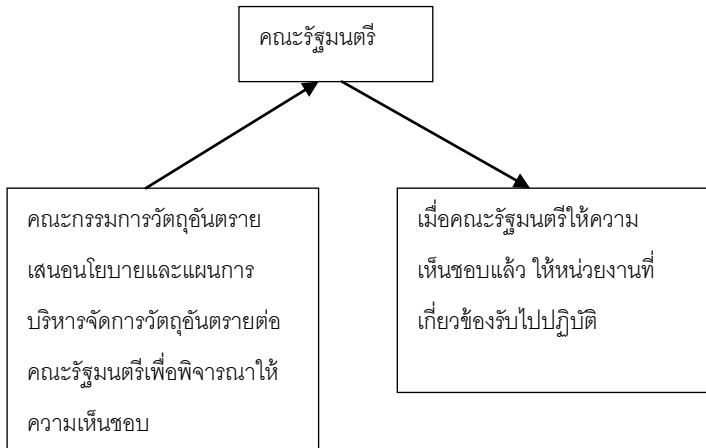
ต่อมา พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 6 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 และใช้ข้อความใหม่แทน โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมโครงสร้างของคณะกรรมการวัตถุอันตรายในตำแหน่งสำคัญ ได้แก่ ตำแหน่งประธานกรรมการ ซึ่งกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (เปลี่ยนแปลงจากเดิมคือปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม) เป็นประธานกรรมการ และเปลี่ยนแปลงกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 17 คน จำแนกเป็นตำแหน่งระดับปลัดกระทรวง 4 ตำแหน่ง ระดับอธิบดี 8 ตำแหน่ง ระดับเลขาธิการ 1 ตำแหน่ง ผู้แทน

หน่วยงานของรัฐ 4 หน่วยงาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 8 คน โดยมีอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ดังกล่าว ซึ่งกำหนดให้ข้าราชการการเมืองระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นประธาน กรรมการวัตถุอันตราย แทนข้าราชการประจำระดับปลัดกระทรวงที่เคยเป็นมาแต่เดิม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ทำให้ฝ่ายการเมืองสามารถเข้ามาควบคุมกำกับกับการกำหนดทางเลือก นโยบายและแผนการบริหารจัดการวัตถุอันตราย ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ วัตถุอันตรายได้โดยตรงอย่างเต็มตัว

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการวัตถุอันตรายมิได้อำนาจหน้าที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาด แต่เพียงลำพังในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการวัตถุอันตราย หากแต่คณะกรรมการวัตถุอันตรายมีอำนาจหน้าที่เสนอ นโยบายและแผนการบริหาร จัดการวัตถุอันตรายเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ (พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 7 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 8)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจสุดท้ายว่าจะเลือกทางเลือกใด กำหนดเป็นนโยบายและแผนการบริหารจัดการวัตถุอันตราย จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะรัฐมนตรีที่จะเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบตามที่คณะกรรมการวัตถุอันตรายเสนอ และหลังจากคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ ตาม แผนภูมิที่แสดงข้างล่างนี้



ถ้าพิจารณาตามแผนภูมิข้างต้น จะเห็นว่าผู้มีบทบาทเป็น “ตัวแสดง” สำคัญ ในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการวัดถุอันตรราย มีเพียง 2 หน่วยงานเท่านั้น คือ คณะกรรมการวัดถุอันตรรายและคณะรัฐมนตรี แต่ในกรณีของวัดถุอันตรรายที่ศึกษาในบทความนี้ คือ สารเคมีที่ใช้ในการเกษตร 3 สาร ที่มีชื่อว่าพาราควอต โกลโฟเซต และ คลอร์ไพริฟอส นั้น หากพิจารณาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ต่างๆ จะพบว่าในขั้นตอนการก่อตัวของนโยบายด้านสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารดังกล่าว มี “ตัวแสดง” อื่นๆ อีกเยอะมาก ที่มีบทบาทสำคัญทั้งในการสนับสนุนและคัดค้านนโยบาย การเลิกใช้หรือการแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ ดังจะได้กล่าวถึงในส่วนถัดไป

## การก่อดัวของนโยบาย

การประชุมคณะกรรมการวัดถุอันตราย ครั้งที่ 41-9/2562 วันที่ 22 ตุลาคม 2562 ได้มีการพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องเกษตรและสหกรณ์เสนอให้มีการพิจารณาปรับวัดถุอันตรายพาราควอต โกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร จากวัดถุอันตรายชนิดที่ 3 เป็นวัดถุอันตรายชนิดที่ 4 โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2562 เป็นต้นไป

ผู้เขียนใคร่ขอขยายความเกี่ยวกับวัดถุอันตรายชนิดต่างๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวัดถุอันตราย ดังนี้

พระราชบัญญัติวัดถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 18 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 9 ได้แบ่งวัดถุอันตรายออกเป็นชนิดต่างๆ 4 ชนิดตามความจำเป็นแก่การควบคุม ดังนี้

วัดถุอันตรายชนิดที่ 1 ได้แก่วัดถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด

วัดถุอันตรายชนิดที่ 2 ได้แก่วัดถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดด้วย

วัดถุอันตรายชนิดที่ 3 ได้แก่ วัดถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับใบอนุญาต

วัตถุดิบตรายชนิดที่ 4 ได้แก่ วัตถุดิบตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน หรือการมีไว้ในครอบครอง

ซึ่งหลังจากคณะกรรมการวัตถุดิบตรายได้พิจารณาข้อมูลต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข ตลอดจนข้อมูลและข้อเสนอที่ได้รับจากภาคส่วนต่างๆ แล้ว ที่ประชุมคณะกรรมการวัตถุดิบตราย ได้มีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอให้ปรับวัตถุดิบตรายพาราควอต โกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร จากวัตถุดิบตรายชนิดที่ 3 ให้เป็นวัตถุดิบตรายชนิดที่ 4 หรือที่นิยมใช้คำสั้นๆ ว่า “การแบน” โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2562 เป็นต้นไป โดยมอบหมายให้กรมวิชาการเกษตรไปดำเนินการยกร่างประกาศกระทรวงว่าด้วยบัญชีรายชื่อวัตถุดิบตราย จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น แล้วเสนอคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นในการประชุมครั้งต่อไป ทั้งนี้ ได้ขอให้กรมวิชาการเกษตรไปพิจารณาระยะเวลา ความเหมาะสมในการบริหารจัดการวัตถุดิบตรายที่ยังคงเหลืออยู่หลังจากประกาศมีผลบังคับใช้ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกร หรือร้านจำหน่าย เป็นต้น โดยให้รับรองมติในที่ประชุม (<https://www.naewna.com/local/448936>)

สื่อมวลชนในประเทศได้รายงานข่าวนี้อย่างครึกโครม โดยนิยมใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการว่า คณะกรรมการวัตถุดิบตรายมีมติ “แบน” พาราควอต โกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส ซึ่งถ้าเราติดตามข่าวนี้อย่างผิวเผิน อาจเข้าใจว่า “ตัวแสดง” สำคัญของการกำหนดนโยบาย “แบน” สารเคมีทางการเกษตรทั้ง 3 สารดังกล่าว นั้น มีเพียงคณะกรรมการวัตถุดิบตราย และนักการเมืองระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่กำกับดูแลกรมวิชาการเกษตร ซึ่งมักจะออกมาให้

สัมภาษณ์สื่อมวลชนแสดงความความคิดเห็นสนับสนุนการแบนสารเคมีทางการเกษตรทั้ง 3 สารดังกล่าว

แต่ปรากฏว่า หลังจากคณะกรรมการวัตถุอันตรายมีมติแบนสารเคมีทางการเกษตรทั้ง 3 สารดังกล่าวแล้ว ได้มีการเคลื่อนไหวของภาคส่วนต่างๆ หลายกลุ่ม แสดงความคิดเห็น เรียกร้อง เสนอแนะต่างๆ ซึ่งมีทั้งสนับสนุนและคัดค้านมติของคณะกรรมการวัตถุอันตรายเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562 ดังกล่าว ทำให้สามารถเห็นภาพได้ชัดว่ายังมี “ตัวแสดง” อื่นๆ อีกหลายกลุ่ม ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายว่าจะแบนพาราควอต ไกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอสหรือไม่ อย่างไร

ข้อมูลจากสื่อต่างๆ เปิดเผยให้เห็นว่ามีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้านการแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ อาทิ ฝ่ายที่สนับสนุนการแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ที่แสดงความยินดีกับมติคณะกรรมการวัตถุอันตรายเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562 (<https://www.naewna.com/local/448936>) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่กำกับดูแลกรมวิชาการเกษตร ได้กล่าวยืนยันว่า การแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้โดยให้มีผลในวันที่ 1 ธันวาคม 2562 นั้น ได้มีการพิจารณารวบรวมข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมและด้านต่างๆ อย่างรอบด้าน มีหลักฐานหนักแน่น จึงเป็นนโยบายที่จะรักษาสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค นอกจากนี้ ยังมีตัวแทนขององค์กรและกลุ่มต่างๆ อีกหลายกลุ่ม ที่สนับสนุนการแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ เช่น ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งได้ร่วมกันแถลงจุดยืนของกระทรวงสาธารณสุขเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2562 ต่อการแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สาร รวมทั้งมูลนิธิชีววิถี (ไบโอไทย) เครือข่ายสนับสนุนการแบนสารพิษที่เป็นอันตรายร้ายแรง 686 องค์กร แกนนำชุมชนกทม. มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล เป็นต้น ก็



ได้มีการเคลื่อนไหวสนับสนุนการแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ (<https://news.thaipbs.or.th/content/286330>, <https://www.banmuang.co.th/news/bangkok/171627> และ <https://www.isranews.org>)

ส่วนฝ่ายที่คัดค้านการแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ ก็มีหลายกลุ่มเช่นกัน อาทิ กลุ่มตัวแทนผู้นำเข้า ผลิต และส่งออกสารเคมีเกษตร ที่ได้เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่กำกับดูแลกรมวิชาการเกษตร เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2562 พบว่าตัวแทนสมาคมอารักขาพืชไทย สมาคมคนไทยธุรกิจเกษตร และสมาคมการค้านวัตกรรมเพื่อการเกษตรไทย ต่างก็อ้างเหตุผลคล้ายๆ กันว่า การแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ รวมทั้งการนำเข้าวัตถุดิบผลิตอาหารสัตว์จากต่างประเทศที่ยังคงใช้สารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ ได้รับความเสียหาย (<https://news.thaipbs.or.th/content/286330>) นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มเกษตรกร 19 องค์กร ได้ออกแถลงการณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2562 ไม่เห็นด้วยกับการแบนสารเคมีอันตรายทั้ง 3 สารนี้ โดยขอให้คณะกรรมการวัตถุอันตรายพิจารณาทบทวนมติเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562 และขอให้กลับไปใช้มติเดิมของคณะกรรมการวัตถุอันตรายเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2561 และวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 ที่อนุญาตให้ใช้สารเคมีอันตรายทั้งสามสารดังกล่าวได้ภายใต้มาตรการจำกัดการใช้ (<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/855932>)

นอกจากนี้ มูลนิธิชีววิถี (ไบโอไทย) ได้อ้างว่า องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรหลายองค์กรที่ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านการแบนสารเคมีอันตราย 3 สารนี้ มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องและเป็นเครือข่ายของกลุ่มทุนเคมีเกษตรยักษ์ใหญ่ระดับโลก ได้แก่ มอนซานโต้ ไบเออร์ และซินเจนทา (<https://mgronline.com/specialscoop/detail/9620000113722>)

ต่อมา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 คณะกรรมการวัตถุอันตรายชุดใหม่ ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานกรรมการ (พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 8) ได้มีการประชุมครั้งที่ 1-1/2562 มีวาระการพิจารณาทบทวนมติเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562 เกี่ยวกับรายชื่อวัตถุอันตราย และระยะเวลาในการบังคับใช้ตามข้อเสนอของปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ประชุมได้พิจารณาและมีมติดังนี้

1. ให้ออกประกาศกำหนดวัตถุอันตรายพาราควอตและคลอร์ไพริฟอสเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 โดยให้กำหนดระยะเวลาใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2563 สำหรับวัตถุอันตรายไกลโฟเซตให้ใช้มาตรการจำกัดการใช้ตามมติคณะกรรมการวัตถุอันตรายเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2561

2. มอบหมายให้กรมวิชาการเกษตรและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการจัดทำมาตรการรองรับในการหาสารทดแทนหรือวิธีการอื่นที่เหมาะสมสำหรับวัตถุอันตรายพาราควอตและคลอร์ไพริฟอส รวมถึงมาตรการในการลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และให้นำเสนอคณะกรรมการวัตถุอันตรายพิจารณาภายในระยะเวลาสี่เดือนนับจากวันที่มีมติ (<https://www.div.go.th/hawk/showinfo.php?id=2730>)

## สรุป

จะเห็นได้ว่ามติคณะกรรมการวัตถุอันตรายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 มีการผ่อนปรนมติคณะกรรมการวัตถุอันตรายเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562 โดยยืดระยะเวลาการแบนวัตถุอันตรายพาราควอตและคลอร์ไพริฟอส ออกไปจากกำหนดเดิมอีก 6 เดือน ส่วนวัตถุอันตรายไกลโฟเซตก็เปลี่ยนจากการแบนเป็นการจำกัดการใช้ โดยอ้างเหตุผลว่ามติคณะกรรมการวัตถุอันตรายเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562 นั้น มีข้อจำกัดในการปฏิบัติ เนื่องจากยังมีสารเคมีทั้ง 3 สารนั้นตกค้างอยู่ในประเทศจำนวนมากประมาณ 23,000 ตัน

หากจะต้องทำลายจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก และยังไม่มีความมาตรการรองรับที่เหมาะสมสำหรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อเกษตรกรและอุตสาหกรรมต่อเนื่องเช่น อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ รวมทั้งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ (<https://news.thaipbs.or.th/content/286503>)

จากกรณีศึกษาการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสารเคมีอันตรายที่ใช้ในการเกษตร 3 สารดังกล่าว จึงทำให้เกิดประเด็นว่าระหว่างผลประโยชน์ของกลุ่มทุนกับความปลอดภัยสาธารณะ อะไรมีความสำคัญมากกว่ากันในการตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะ และทำให้นึกถึงการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะของ โนม ชอมสกี (2561, หน้า 17, 21-22) ศาสตราจารย์เกียรติคุณ Massachusetts Institute of Technology (MIT) ที่ได้วิเคราะห์สังคมอเมริกันในยุคปัจจุบันว่า เป็นสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำมาก มีคนเพียงหนึ่งในสิบของหนึ่งเปอร์เซ็นต์แรกของประชากรเท่านั้นที่ครอบครองความมั่งคั่ง ทำให้เกิดการกระจุกตัวของความมั่งคั่งอันนำไปสู่การกระจุกตัวของอำนาจ ทำให้คนรวยมักมีอำนาจในการกำหนดทิศทางนโยบายของรัฐในระดับเหนือธรรมดา นอกจากนี้ โนม ชอมสกี (2561, หน้า 167, 175) ยังได้อ้างอิงผลการศึกษาร่วมกันของนักรัฐศาสตร์สองท่านคือ มาร์ติน จิลเลนส์ และเบนจามิน เพจ ซึ่งได้ทำโพลล์สำรวจทัศนคติของประชาชนกับนโยบายสาธารณะ เมื่อปี ค.ศ. 2014 โดยพวกเขาได้นำเอาการตัดสินใจเชิงนโยบาย 1700 ครั้ง มาเปรียบเทียบกับทัศนคติของประชาชนและผลประโยชน์ทางธุรกิจ ผลการศึกษาร่วมกันพบว่า นโยบายต่างๆ ไม่มีความเชื่อมโยงกับทัศนคติของประชาชน แต่กลับเชื่อมโยงกับผลประโยชน์ของบริษัทเอกชนต่างๆ อย่างใกล้ชิด ซึ่งผลการศึกษาร่วมกันนี้สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ จอห์น ดิวอี้ นักปรัชญาสังคมชั้นนำยุคปลายศตวรรษที่ 20 ที่กล่าวว่า นโยบายต่างๆ จะเป็นเพียงภาพสะท้อนความต้องการของธุรกิจมากกว่าสังคมโดยรวม

## เอกสารอ้างอิง

- โนม ชอมสกี. (2561). *10 หลักแห่งการรวบอำนาจ (Requiem for the American)*. (ชัชวรินทร์ สันติเดช, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ประกาศเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, ตุลาคม 8). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(82ก), 1-72.
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, เมษายน 26). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(56ก), 231-246.
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551. (2551, กุมภาพันธ์ 17). *ราชกิจจานุเบกษา*, 125(38ก), 23-31.
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. 2535. (2535, มีนาคม 29). *ราชกิจจานุเบกษา*, 109(39), 21-43.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, เมษายน 6). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134(40ก), 1-90.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- Jones, C. O. (1984). *An introduction to the study of public policy* (3<sup>rd</sup> ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- <https://www.banmuang.co.th/news/bangkok/171627> ค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2562
- <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/855932> ค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2562

<https://www.diw.go.th/hawk/showinfo.php?id=2730> ค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2562

<https://www.isranews.org> ค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2562

<https://www.mgronline.com/specialscoop/detail/9620000113722> ค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2562

<https://www.naewna.com/local/448936> ค้นเมื่อ 22 ตุลาคม 2562

<https://www.news.thaipbs.or.th/content/286503> ค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2562

<https://www.news.thaipbs.or.th/content/286330> ค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2562

<https://www.thairath.co.th> ค้นเมื่อ 1 ม.ค. 2563

<https://www.tnngthailand.com/content/18641> ค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2562